

XIX Konferencja Naukowo-Szkoleniowa
„Terapia logopedyczna.
Metody postępowania w zaburzeniach mowy”

połączona z Walnym Zebraniem Członków PTL
Lublin, 30 czerwca – 2 lipca 2017

Wystąpienia ustne

1.

Prof. dr hab. Andrzej Czernikiewicz
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS

Psychofarmakologia dla logopedów

Pierwsze osiągnięcia w zakresie leków psychotropowych to lata 40 i 50 ubiegłego wieku, kiedy to wprowadzono pierwsze z leków neuroleptycznych, antydepresyjnych i normotymicznych. Obecne osiągnięcia na polu psychofarmakologii doprowadziły do stosowania skutecznych leków w większości zaburzeń psychicznych zaczynając od schizofrenii a kończąc na chorobie Alzheimera. Oczywiście istnieją i będą istniały takie zaburzenia psychiczne, szczególnie z kręgu zaburzeń neurorozwojowych, w których w mierzalnym obszarze czasu nie będziemy w stanie pomóc pacjentom. Wydaje się, że aktualnie największym problemem w grupie leków psychotropowych nie jest ich poziom skuteczności, ale to na ile kreują one zjawisko współpracy. Jednocześnie badania nad mechanizmem działania leków psychotropowych pozwoliły na zrozumienie podłoża wielu zaburzeń psychicznych – hipoteza dopaminergiczna w odniesieniu do schizofrenii, czy też znaczenie serotoniny w zaburzeniach depresyjnych i lękowych.

2.

Prof. dr hab. Zbigniew Tarkowski
Zakład Patologii i Rehabilitacji Mowy
Wydział Nauk o Zdrowiu UM w Lublinie

Terapia psychogennych zaburzeń mowy

Do psychogennych zaburzeń mowy jest zaliczane jąkanie i mutyzm. Powstają one najczęściej w okresie wczesnego dzieciństwa i w tym okresie są największe szanse efektywnej terapii, której założenia i metody zostaną przedstawione.

3.

prof. dr hab. n. med. Dawid Larysz
mgr Agnieszka Rożek
Centrum Leczenia Zaburzeń OUN i Wspierania Rozwoju Dzieci „Kangur”

**Holistyczny model postępowania w zaburzeniach rozwoju mowy u dzieci z wadami
twarzowo-czaszkowymi na przykładzie izolowanych i zespołowych kraniosynostoz**

Mózg jest najbardziej złożonym narządem naszego ciała i zawiaduje wszystkimi funkcjami organizmu. Oczwistym jest, że wady czaszkowo-twarzowe mogą prowadzić do nieprawidłowości budowy i funkcji ośrodkowego układu nerwowego, jak również nieprawidłowości funkcjonowania mózgu mogą spowodować zaburzenia w obrębie tej zawsze nagiej wizytówki naszego ciała, jaką jest twarz. Poczynając od genoarchitektoniki ośrodkowego układu nerwowego oraz molekularnych mechanizmów powstawania struktur czaszki i twarzy, wszystkie one są ze sobą nierozzerwalnie połączone zarówno anatomicznie jak i czynnościowo. Autorzy zaprezentują aspekty neurologopedyczne, neurochirurgiczne, neuropsychologiczne oraz fizjoterapeutyczne leczenia wad twarzy i czaszki, które składają się na nowoczesny interdyscyplinarny model postępowania diagnostyczno-terapeutycznego.

4.

mgr Sofia Kamińska

Dzienny Ośrodek Psychiatrii i Zaburzeń Mowy dla Dzieci i Młodzieży we Wrocławiu

Specyfika oddziaływań logopedycznych w przypadku dzieci z SLI

Logopedia, będąc samodzielną i dojrzałą dyscypliną naukową, wypracowała wiele specyficznych i skutecznych metod oraz technik postępowania logopedycznego. Jednak w obliczu wielu zaburzeń komunikacji językowej dorobek ten jest zdecydowanie niewystarczający i logopedzi muszą poszerzać wachlarz stosowanych strategii terapeutycznych, korzystając np. z osiągnięć pedagogiki czy psychologii. Specyficzne zaburzenie językowe (SLI) należy właśnie do tej grupy zaburzeń komunikacji, które wymagają wielorakich metod i technik oddziaływania terapeutycznego. W wystąpieniu zamierzam wyodrębnić niektóre strategie terapeutyczne, które są wykorzystywane w leczeniu dzieci z SLI.

5.

dr hab., prof. UŚ Danuta Pluta-Wojciechowska

mgr Barbara Sambor

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Inter-Speech jako nowa kategoria diagnozy i terapii logopedycznej

Autorki podejmują nieopisany w dotychczasowej literaturze logopedycznej w Polsce i na świecie problem pozycji narządów mowy, w szczególności języka, podczas pauz w mówieniu u osób z zaburzeniami realizacji fonemów. Przedstawiają wyniki badań własnych, które dotyczą pozycji Inter-Speech u osób z dyslalią obwodową i osób z normatywną realizacją fonemów. Podjęcie tego problemu niesie istotne implikacje diagnostyczne i terapeutyczne w postępowaniu logopedycznym. Pozwala także zrozumieć przyczyny niektórych trudności uczenia się wymowy.

6.

mgr Ewa Bielecka-Nowakowska, doktorantka Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie

mgr Anna Zając, doktorantka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Kształtowanie kompetencji komunikacyjnej w zabawie

Mowa kształtuje się w wyniku interakcji dziecko-otoczenie społeczne. Proces jej nabywania jest silnie związany z realizacją potrzeb komunikacyjnych dziecka. Dzieciom z zaburzeniami

mowy należy stworzyć warunki do rozwoju języka, ale przede wszystkim do zaspokojenia potrzeb komunikacyjnych. W wystąpieniu staramy się uzasadnić, dlaczego strategie oparte na zabawie są najskuteczniejsze w procesie kształtowania kompetencji komunikacyjnej dziecka. W swoich rozważaniach wykorzystujemy pragmatyczne podstawy językoznawstwa oraz teorię umysłu. Wychodzimy z założenia, że warunkiem niezbędnym do nabywania języka jako narzędzia działania jest umiejętność tworzenia wspólnego pola uwagi. Bez teorii umysłu człowiek nie postrzegałby siebie i innych jako jednostek intencjonalnych. Ta podstawowa zdolność przypisywana ludzkiemu gatunkowi pozwala na sprawne prowadzenie dyskursu, co jest wyznacznikiem opanowania reguł językowych i kompetencji komunikacyjnej. Nasze badania i obserwacje pozwalają wnioskować, iż do skutecznych strategii wspierania rozwoju komunikacji dziecka zaliczyć należy: budowanie w zabawie wspólnego pola uwagi, używanie języka w zabawach w udawanie, zabawy w naśladowanie, zabawy wykorzystujące naprzemienną relacji, zwracanie uwagi na zainteresowanie dziecka po to, by mogło ono przejąć inicjatywę w interakcjach, stworzenie relacji, która buduje zaufanie i zrozumienie.

7.

prof. dr hab. Stanisław Milewski
dr Katarzyna Kaczorowska-Bray
Katedra Logopedii
Uniwersytet Gdański

Granice terapii logopedycznej osób w wieku senioralnym

Zmiany demograficzne, polegające na starzeniu się społeczeństwa, odczuwa coraz większa część populacji krajów rozwiniętych. Rodzi to oczywiście szereg poważnych problemów związanych z koniecznością zapewnienia seniorom właściwej opieki i godnych warunków życia. Jedną z zasadniczych kwestii staje się określenie granic czasowych efektywnej rehabilitacji osób w wieku podeszłym. Problem ten dotyczy także terapii logopedycznej. Zgodnie z Kartą Etyki Zawodowej (fr. *Charte éthique professionnelle des orthophonistes-logopèdes de l'Union Européenne*), sporządzoną i przyjętą przez CPLOL w Atenach 1 maja 1992 r. i w Kopenhadze 9 maja 1993 r., podstawowym obowiązkiem logopedów jest zapewnienie swym pacjentom długoterminowej poprawy jakości życia. Powinni oni również oceniać skuteczność podjętych działań i zakończyć opiekę terapeutyczną, gdy pacjent nie odnosi już korzyści z terapii. Uwzględnienie w praktyce zawodowej tych założeń stanie się możliwe dzięki poznaniu zmian zachodzących w komunikacji i przebiegu czynności fizjologicznych (przyjmowanie pokarmu, oddychanie), towarzyszących starości tak fizjologicznej, jak i powikłanej procesami patologicznymi. Podjęcie właściwej oddziaływań gerontologopedycznych powinno być więc poprzedzone badaniami gerontolingwistycznymi.

8.

Prof. dr hab. Tomasz Woźniak
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
UMCS w Lublinie

Metody rytmizowania wypowiedzi w terapii osób jąkających się w świetle *evidence based practice*

Referat rozważa skuteczność i ograniczenia metod terapii logopedycznej wykorzystujących metody rytmizowania wypowiedzi w świetle praktyki i najnowszych badań. Wnioski mają przede wszystkim charakter aplikacyjny. Metody rytmizowania wypowiedzi są znane i

stosowane w terapii osób jękających się od dawna. Wśród nich można wymienić metody wykorzystujące metronom i mowę sylabiczną, logorytmikę, czy metody oparte na naturalnym rytmie mowy wyznaczanym przez czas trwania frazy, skoordynowanej z oddechem, jak chociażby metoda Engiel (czy częściowo McGuire). Ostatnio skuteczność tych metod znalazła uzasadnienie w dowodach opartych na neuroobrazowaniu, pochodzących z badań amerykańskich. Dodatkowy wniosek płynący z przywoływanych badań stwierdza, że osoby jękające mają osłabioną łączliwość w obrębie sieci połączeń jąder podstawnych z obszarami wzgórzowo-korowymi. Wzgórze i dodatkowe pole ruchowe są częściami sieci, do której włącza się także korę ruchową pierwszorzędową i górną część zakrętu skroniowego. Funkcje tej sieci wspierają samodzielnie wywołanych sekwencji motorycznych. Ale sieci te są bardziej aktywne w przypadku takich właśnie sekwencji, niż w przypadku sekwencji motorycznych wywołanych zewnętrznie (stymulowanych, naśladowanych). Może to wyjaśniać fakt, że jękanie występuje głównie w czasie samodzielnie formułowanych wypowiedzi, ale wypowiedź danej osoby może być całkowicie płynna, gdy formułowana jest w synchronii z zewnętrzną stymulacją: rytmizowaniem czy w takt uderzeń metronomu.

9.

Barbara Kamińska
Katedra Logopedii
Uniwersytet Gdański

O pracy logopedy z dziennikarzami radiowymi

Logopeda pracujący w radiu wykorzystuje zarówno metody znane z logopedii ogólnej, jak i specyficzne dla logopedii artystycznej, w tym medialnej. Stricte logopedyczna praca dotyczy (ewentualnych) zaburzeń artykulacyjnych i zaburzeń głosu (we współpracy z foniatrą). Konieczność spełnienia wymogów stawianych dziennikarzom sprawia, że cele pracy logopedy dotyczą nie tylko nauki (częściej – doskonalenia) poprawnej wymowy głosek, posługiwania się zdrowym, właściwym emisyjnie głosem, ale wyrazistego mówienia tzw. „radiowym” głosem, intonacją i tempem dostosowanym do poszczególnych rodzajów radiowych wypowiedzi. Oceniając sposoby realizacji fonemów, jakość głosu, posługiwanie się prozodią i tempem, uwzględnia się wiedzę i sposoby pracy zaczerpnięte od specjalistów innych dziedzin.

10.

prof. dr hab. Mirosław Michalik
mgr Anna Cholewiak
Zakład Neurolingwistyki Instytutu Filologii Polskiej
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Tempo wypowiedzi w oligofazji

W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badań nad tempem wypowiedzi uczniów szkoły specjalnej dotkniętych oligofazją o podłożu niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim. Analizy wypowiedzi uczniów obejmują wybrane ilościowe i jakościowe aspekty mowy. Wśród analizowanych aspektów wypowiedzi znalazły się: ocena latencji pierwszej wypowiedzi, liczba sylab i głosek użytych w 30 sekundowym fragmencie wypowiedzi, liczba pauz wraz z ich charakterystyką, a także procentowy udział pauz w wypowiedzi. Uzyskane

wyniki stanowią podstawę do zgłaszania wniosków o charakterze aplikacyjnym (terapeutycznym).

11.

Dr hab. Alina Maciejewska
Instytut Filologii Polskiej i Logopedii
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Kompetencja logiczno-językowa a rozwój sprawności językowych

W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badań wskazujące na rolę naturalnej kompetencji logiczno-językowej w rozwoju sprawności językowych. Do jej oceny dość łatwo można wykorzystać umiejętność wnioskowania przez analogię o związkach formy i treści między jednostkami leksykalnymi i słotwórczymi. Doświadczenia autorki w zakresie terapii logopedycznej osób z trudnościami w czytaniu i pisaniu, osób z niedosłuchem i upośledzeniem umysłowym wskazują, że w programowaniu języka warto zwracać uwagę na ćwiczenie rozpoznawania relacji analogicznych między jednostkami języka.

Zgłoszenia warsztatów

1.

Prof. dr hab. Andrzej Czernikiewicz
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
UMCS w Lublinie

Psychoedukacja

Psychoedukacja to metoda psychospołecznego oddziaływania na pacjentów i członków ich rodzin, pozwalająca chorym i ich bliskim na zrozumienie przyczyny istoty i możliwości terapii ich zaburzeń. W sesjach psychoterapeutycznych rolą edukatora jest ułatwienie komunikacji różnych pacjentów i członków ich rodzin co pozwala na skuteczną wymianę informacji, ale także na lepsze rozwiązywanie aktualnych problemów. Jednym z głównych celów psychoedukacji jest poprawa przebiegu terapii w ten sposób by leki i inne metody biologiczne były przyjmowane i akceptowane przez pacjenta – zjawisko braku współpracy dotyka ponad 50% osób z zaburzeniami psychicznymi. W trakcie warsztatu przy użyciu techniki odgrywania ról zaprezentowane będą możliwości psychoedukacji osób cierpiących na schizofrenię.

2.

mgr Ewelina Abramowicz-Pakuła
mgr Grażyna Kubacka
Górnośląskie Centrum Rehabilitacji „REPTY” w Tarnowskich Górach

Metody postępowania neurologopedycznego w dysfagii neurogennej z wykorzystaniem aparatów VocaSTIM i IOPI

Wystąpienie będzie miało na celu przedstawienie różnorodnych metod w terapii dysfagii stosowanych w zależności od miejsca uszkodzenia i stanu chorego. Przedstawione zostaną metody adaptacyjne, kompensacyjne, restytucyjne, sposoby stymulacji, także przy użyciu aparatu VocaSTIM. Terapia z wykorzystaniem VocaSTIM oparta jest na elektrostymulacji

porażonych mięśni w formie ćwiczeń zamiarowych. Podczas gdy pacjent próbuje wywołać umyślny skurcz jednocześnie rękami, przez naciśnięcie przycisku, wyzwalany jest wspomagający impuls elektryczny. Parametry impulsu elektrycznego są dostosowane dokładnie do wskazań medycznych.

3.

mgr Bożena Duda

mgr Katarzyna Broniec-Siekaniec

mgr Dorota Piкуła

Górnośląskie Centrum Rehabilitacji „REPTY” w Tarnowskich Górach

Innowacyjne metody neurorehabilitacji w terapii funkcji językowych i poznawczych”

Celem wystąpienia jest prezentacja innowacyjnych metod neurorehabilitacji: *Systemu C-Eye*, *Rehacom* i *Biofeedback*, wykorzystywanych do diagnozy i terapii pacjentów z uszkodzeniem mózgu, przebywających na leczeniu w GCR „Repty”. *C-Eye* to w pełni zintegrowany system, służący do badania świadomości, prowadzenia neurorehabilitacji i komunikacji alternatywnej. Urządzenie *C-Eye* zakłada interakcję pacjenta z treścią wyświetlaną na ekranie monitora komputerowego dzięki systemowi śledzenia punktu fiksacji wzroku. *Rehacom* to kolejne innowacyjne urządzenie diagnostyczne i terapeutyczne, wyposażone w specjalne zaprojektowane programy treningowe, umożliwiające pacjentowi sukcesywne usprawnianie poszczególnych obszarów pamięci, uwagi, funkcji wykonawczych, koordynacji wzrokowo-ruchowej i pola widzenia. *EEG Biofeedback* wykorzystuje możliwości neuroplastyczne mózgu i daje okazję do wpływania na generowane przez mózg fale w różnych zakresach częstotliwości. Sygnał EEG jest odbierany a następnie przetwarzany i wizualizowany. Pacjent, wykorzystując informację zwrotną ma możliwość modyfikowania wzorca fal mózgowych.

4.

mgr Magdalena Tarnawska

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnia Specjalistyczna dla Osób z Autyzmem

Rozwijanie komunikacji na poziomie przedsymbolicznym – podstawa terapii logopedycznej dziecka z autyzmem

Autyzm to całościowe zaburzenie rozwoju, osoby z autyzmem inaczej czują i myślą w związku z tym inaczej też żyją. Specyficzne funkcjonowanie osób z autyzmem odnosi się do ich: zachowania, emocji, odczuwania otaczającego świata, nawiązywania i podtrzymywania relacji, motywacji i zainteresowań, a także komunikacji z drugim człowiekiem. Praca terapeutyczna nad rozwojem porozumiewania się dziecka z autyzmem nie obejmuje wąskiego wycinka dotyczącego umiejętności językowych i głosowych lecz odnosi się do wszystkich obszarów komunikacji. Na warsztacie zostanie zaprezentowana strategia pracy z dzieckiem ze spektrum autyzmu, która oparta jest na moich doświadczeniach zawodowych. Omówiona zostanie specyfika rozwoju komunikacji osób z autyzmem, następnie przedstawię techniki terapeutyczne rozwijające umiejętności komunikacyjne istotne dla pojawienia się komunikacji symbolicznej. Będziemy także rozmawiać o stylu interakcji z dzieckiem na zajęciach terapii logopedycznej oraz o formach współpracy z rodzicami podczas procesu terapeutycznego.

Plan warsztatu:

1. Poziomy rozwoju komunikacji – analiza porównawcza.

2. Umiejętności kluczowe – rozwojowe podejście w osiągnięciu celów terapeutycznych.
3. Techniki terapeutyczne i styl interakcji – zabawa z dzieckiem z autyzmem.
4. Rodzic jako sojusznik w procesie terapeutycznym.

5.

Mgr Aleksandra Listwoń
„Fundacja 21”
Krosno

Metoda Neurofunkcjonalnej Reorganizacji Padovan w teorii i w praktyce logopedycznej

Dziecko od momentu narodzin przechodzi kolejne etapy rozwoju, które są powiązane z dojrzewaniem układu nerwowego. Tylko prawidłowe przejście tych etapów daje możliwość optymalnego rozwoju dziecka. Zgodnie z tym założeniem Metoda Neurofunkcjonalnej Reorganizacji Padovan proponuje powtórzenie kolejnych faz rozwoju poprzez ćwiczenia motoryki dużej, oka oraz funkcji prymarnych. Metoda ta może być wykorzystywana zarówno w celach profilaktycznych jak i terapeutycznych u pacjentów w każdym wieku. Najczęstsze wykorzystanie Metody Padovan w celach terapeutycznych dotyczy osób z wadami genetycznymi, zaburzeniami sensomotorycznymi oraz zaburzeniami mowy o różnej etiologii. Warsztat poświęcony jest prezentacji założeń Metody Neurofunkcjonalnej Reorganizacji Padovan na przykładzie zastosowania jej w terapii dziecka z trisomią 21. Prezentacja dotyczy dynamiki nabywania przez dziecko kolejnych sprawności na przestrzeni dwóch lat, czyli od momentu rozpoczęcia stałej i systematycznej terapii z wykorzystaniem tej metody.

6.

dr Katarzyna Ita Bieńkowska
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie
Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Wadą Słuchu w Krośnie

Program 60 kroków w terapii zaburzeń mowy - poziom III

Praktycznym narzędziem używanym zarówno do terapii, jak i oceny umiejętności językowych dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy (głównie z powodu niedosłuchu) jest „Program 60 kroków”. Systematyzuje on 60 umiejętności językowych (nazywanych krokami) na czterech poziomach. Algorytm postępowania bazuje na kształtowaniu umiejętności językowych we wszystkich płaszczyznach języka w oparciu o konkretne zachowania i sytuacje komunikacyjne. Tym razem autorka pragnie podzielić się swoimi doświadczeniami i przemyśleniami związanymi z pracą nad poziomem III – językowym. W trakcie warsztatu wraz z uczestnikami przedyskutowane zostaną zasady poszerzania zasobu leksykalnego, paradygmatycznego i asocjacyjnego oraz budowania składni zarówno w naturalnym dialogu, jak i podczas planowanych ćwiczeń w zgodzie z metodą audytywno – werbalną.

7.

Dr Marta Wysocka
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
UMCS w Lublinie

Kształtowanie sprawności prozodycznych

Celem warsztatu jest zapoznanie uczestników z technikami i metodami służącymi usprawnianiu percepcji i realizacji zjawisk prozodycznych, które mogą mieć zastosowanie w terapii zaburzeń mowy, w logopedii artystycznej oraz w procesie stymulacji rozwoju mowy dziecka. Zaprezentowane zostaną metody wykorzystywane w Polsce i poza jej granicami, w których wykorzystuje się sygnał mowy oraz sygnały muzyczne.

8.

Dr hab. prof. UŚ Danuta Pluta-Wojciechowska
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Zaburzenia rezonansu w diagnozie i terapii logopedycznej

Autorka przedstawia zagadnienia dotyczące zaburzeń udziału rezonatora nosowego w tworzeniu dźwięków mowy z perspektywy logopedycznej i foniatrycznej. Prezentuje metody rozpoznawania zaburzeń rezonansu, a także sposobów ustalania ich przyczyn oraz określa kierunki logopedycznego postępowania postdiagnostycznego w przypadku nosowania.

9.

mgr Barbara Sambor
PWST im. L. Soluskiego w Krakowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Praca z oddechem w rehabilitacji głosu

Celem warsztatu będzie zapoznanie uczestników z problemami oddechowymi u dzieci i dorosłych z różnymi odmianami dysfonii. W trakcie warsztatu zostaną przeanalizowane różne metody pracy z oddechem pod kątem ich skuteczności i zgodności z najnowszą wiedzą z dziedziny rehabilitacji głosu. Uczestnicy poznają skuteczne techniki przywracania fizjologicznego oddychania oraz prawidłowej koordynacji oddechowo-fonacyjno-artykulacyjnej podczas prowadzenia terapii głosu.

10.

mgr Izabela Malicka
International School of Krakow

Dysfunkcje oddychania i połykania w diagnozie i terapii logopedycznej

Autorka omówi funkcję oddychania jako jedną z czynności prymarnych. Wskaże zależności pomiędzy oddychaniem, pozycją spoczynkową języka oraz połykaniem a zaburzeniem artykulacji. Podjęty temat zostanie omówiony w aspekcie diagnozy oraz terapii logopedycznej.

11.

mgr Wojciech Lipski
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
UMCS w Lublinie

Terapia mowy osób z ASD w oparciu o werbalne zachowania sprawcze

Warsztat poświęcony jest zastosowaniu teorii dotyczącej werbalnych zachowań sprawczych (verbal operant) według B.F. Skinnera, w procesie terapii osób z ASD. Werbalne zachowania sprawcze mogą stanowić podstawę do przeprowadzenia diagnozy o dużym wymiarze funkcjonalnym i budowania wyprofilowanego, pod kątem umiejętności komunikacyjnych konkretnego dziecka, programu terapii. Diagnoza zbudowana na zasadzie reprezentacji poszczególnych zachowań werbalnych daje ocenę poziomu opanowania umiejętności werbalnych niezbędnych w procesie komunikacji. Rozbudowywanie repertuaru zachowań werbalnych umożliwia osobie z ASD rozwinięcie zdolności komunikacyjnych.

12.

mgr Magdalena Kozłowska
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS w Lublinie

Terapia logopedyczna dzieci z padaczką

Problem padaczki występującej u dzieci jest bardzo złożony – wielość nakładających się czynników patogennych o różnym natężeniu oraz procesów plastyczno-kompensacyjnych, u dzieci będących na różnych etapach szeroko rozumianego rozwoju, powoduje ogromną różnorodność ujawnionych typów odchyłeń od normy, stopni ich natężenia i konfiguracji objawów. Odpowiednio wcześnie podjęta i dobrze zaprogramowana terapia logopedyczna umożliwi złagodzenie skutków działania mechanizmów neurodezintegracyjnych i przywraca dziecku możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Celem warsztatu będzie zapoznanie Uczestników z etapami postępowania logopedycznego, w szczególności tymi, które są specyficzne dla terapii dzieci z padaczką. Zaburzenia czynności bioelektrycznej mózgu, mogą zaburzać rozwój kompetencji językowej i komunikacyjnej, w sposób nierozdzielnie związany z niedojrzałością neuromotoryczną, zaburzeniami rozwoju psychomotorycznego oraz rozwoju zmysłów. W trakcie warsztatu omówione zostaną następujące zagadnienia:

1. Padaczka jako najczęstsze zaburzenie neurologiczne wieku rozwojowego oraz zaburzenia rozwojowe w padaczce: zaburzenia językowe, komunikacyjne, poznawcze, ruchowe, emocjonalne;
2. Diagnozowanie zaburzeń, programowanie terapii i standard postępowania logopedycznego w nurcie metod integracyjnych: stymulowanie rozwoju psychomotorycznego (założenia metod psychomotorycznych na przykładzie terapii metodą Procus i Block); eliminowanie niedojrzałości neuromotorycznej poprzez terapię ruchową nakierowaną na poziom odruchów pierwotnych; stymulowanie rozwoju i integracji zmysłów u dzieci z padaczką.

13.

mgr Sylwia Filipczak
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS w Lublinie

Integracja sensoryczna jako metoda wspierająca terapię logopedyczną

Integracja sensoryczna jest procesem, dzięki któremu mózg otrzymując informację ze wszystkich systemów zmysłowych dokonuje ich segregacji, rozpoznania, interpretacji i integracji z wcześniejszymi doświadczeniami tworząc odpowiednią do sytuacji reakcję adaptacyjną (tj. adekwatne i efektywne reagowanie na wymogi otoczenia). Procesy integracji sensorycznej przebiegają w ośrodkowym układzie nerwowym na czterech poziomach.

Rozpoczynają się już w okresie płodowym. Wielozmysłowe informacje odbierane są w pniu mózgu, rdzeniu przedłużonym, tworze siatkowatym i mózdzku. Od właściwego funkcjonowania tych struktur zależy prawidłowy rozwój ośrodków korowych odpowiedzialnych za funkcje wzrokowe, słuchowe i mowę. Ich działanie stanowi podstawę procesów rozwoju i uczenia się. Natomiast mowa czynna jest końcowym „produktem” integracji sensorycznej i kształtuje się ostatecznie na ostatnim, czwartym poziomie. Jednym z czynników, które warunkują prawidłowy rozwój mowy jest percepcja słuchowa. Istnieje ścisły związek anatomiczno-fizjologiczny pomiędzy kształtowaniem się percepcji słuchowej a funkcjonowaniem układu przedsionkowego. Istotne jest osiągnięcie odpowiedniej percepcji sensorycznej w obrębie twarzy i wewnątrz aparatu artykulacyjnego w okresie przedślownym. Do prawidłowego rozwoju funkcji słuchowo – językowych (odbioru oraz nadawania mowy) niezbędna jest także współpraca międzypółkulowa. Dysfunkcje percepcji słuchowej powodują zaburzenia mowy (jej wyrazistości, głośności) i komunikacji językowej. Mogą pojawić się problemy z pamięcią wzrokową i słuchową oraz deficyty w zakresie rozumienia. Warsztat ma na celu zaprezentowanie metody integracji sensorycznej i zasady zastosowania jej elementów w terapii logopedycznej.

14.

mgr Aleksandra Matyjasek

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS w Lublinie

Kształtowanie umiejętności społecznych i komunikacyjnych u dzieci i młodzieży z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

Celem warsztatu jest przedstawienie propozycji terapeutycznej przeznaczonej dla dzieci z Autyzmem i Zespołem Aspergera, której celem jest kształtowanie zachowań niezbędnych w prawidłowej interakcji. Trening Umiejętności Społecznych (TUS) stanowi formę terapii grupowej i zakłada usprawnianie funkcjonowania w następujących obszarach: zachowania prospołeczne, komunikacja, emocje, radzenie sobie w sytuacjach trudnych, planowanie zachowań, budowanie tożsamości. Efektywność terapii z wykorzystaniem TUS zapewnia etapowość nabywania danej umiejętności, jej generalizacja na różne środowiska funkcjonowania, a przede wszystkim zdobywanie pozytywnych doświadczeń w grupie rówieśniczej. Uczestnicy warsztatu nauczą się formułować cele terapeutyczne, stosować systemy motywacyjne, a także poznają techniki wykorzystywane w pracy terapeutycznej.

15.

mgr Aleksandra Matyjasek

mgr inż. Rafał Matyjasek

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego

UMCS w Lublinie

Wykorzystanie środowiska naturalnego w terapii logopedycznej

Pierwotną potrzebą człowieka jest obcowanie z naturalnym środowiskiem będącym źródłem różnorodnych wrażeń zmysłowych. Wielość bodźców dostarczana przez naturę powoduje, że kontakt z przyrodą następuje jednocześnie na płaszczyźnie fizycznej i psychicznej przyczyniając się do wzrostu samopoczucia jednostki i stymulując jej aktywność życiową. Te prozdrowotne właściwości przyrody są coraz częściej wykorzystywane w terapii osób w

różnym wieku poprzez użytkowe, terapeutyczne projektowanie terenów zielonych. Głównym założeniem takich obszarów – ogrodów sensoryczno-terapeutycznych - jest stymulacja polisensoryczna wykorzystująca roślinność oraz elementy małej architektury w celu poprawy funkcjonowania psychicznego i fizycznego dzieci i osób dorosłych. Wykorzystanie elementów przyrody w celach leczniczych, określane jest jako hortiterapia (terapia ogrodnicza, od łac. *hortus* - ogród) i stanowi innowacyjny, uzupełniający tradycyjne leczenie sposób rehabilitacji. Celem warsztatu jest przedstawienie znaczenia hortiterapii, omówienie zasad projektowania ogrodów sensorycznych z uwzględnieniem roślinności i elementów małej architektury oraz zaproponowanie konkretnych oddziaływań terapeutycznych wspierających funkcje poznawcze i komunikacyjne w oparciu o autorskie koncepcje projektowe.

16.

Dr Magdalena Zaorska

Dr Magdalena Osowicka-Kondratowicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Warmińsko-Mazurski Oddział PTL

Warsztaty z emisji głosu – trening oddechowo-głosowo-dykcyjny w ruchu

W treningu zaprezentowane zostaną ćwiczenia, których priorytetem jest ukształtowanie nawyku energicznego, rytmicznego i płynnego oddechu dynamicznego. Według petersburskich (leningradzkich) specjalistów niedocenienie roli oddechu fonacyjnego w procesie kształcenia głosu skutkować może problemami związanymi ze swobodą i siłą brzmienia głosu, jego nośnością i gibkością, a także artykulacją i dykcją. Ćwiczenia w ruchu, odbywające się w przyjemnej atmosferze zabawy, poprawiają ogólną kondycję ciała – przede wszystkim zaś trenują mięśnie odpowiedzialne za proces oddychania, dzięki czemu stają się one sprężyste i plastyczne. W treningu, obok ćwiczeń oddechowych w ruchu, zaprezentowane zostaną również ćwiczenia emisyjne, artykulacyjne i dykcyjne, których zadaniem jest korelacja szeroko rozumianego działania fizycznego z oddechem, głosem, słowem. Obowiązuje wygodny strój. Ćwiczenia: przygotowujące ciało do pracy nad głosem, oddechowe w ruchu, oddechowo-głosowe w ruchu, oddechowo-głosowo-artykulacyjne w ruchu, oddechowo-głosowo-dykcyjne w ruchu. W treningu zastosowane zostaną następujące metody pracy: kompleksowego wpływu na głos i wymowę, kształcenia głosu w ruchu, pośredniego wpływu na głos, treningu w zabawie, widzeń wewnętrznych, stopniowego podnoszenia stopnia trudności ćwiczeń.

17.

Dr Marta Galewska-Kustra

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

„Uczę się mówić, wymawiać, opowiadać” – zastosowanie książki edukacyjnej w profilaktyce i terapii zaburzeń mowy dziecka

Warsztat kierowany jest do wszystkich ekspertów zawodowo zainteresowanych świadomym wspieraniem rozwoju mowy dziecka: logopedów, nauczycieli wychowania przedszkolnego, osób zaangażowanych w prowadzenie profilaktycznych i wspierających rozwój dziecka zajęć różnego typu (żłobki, kluby malucha, pracownie warsztatowe itd.). Celem warsztatu jest przedstawienie możliwości świadomego wspierania rozwijającej się mowy dziecka z wykorzystaniem edukacyjnej literatury dla dzieci z serii „Uczę się: mówić, wymawiać,

opowiadać”. Spotkanie przebiegać będzie w formie warsztatu z elementami wykładu z prezentacją multimedialną. W trakcie warsztatu zostaną wykorzystane praktycznie książki dla dzieci najmłodszych oraz dzieci w wieku przedszkolnym: „*Pucio uczy się mówić, czyli zabawy dźwiękonaśladowcze dla najmłodszych*”, „*Pucio mówi pierwsze słowa*”, „*Z muchą na luzie ćwiczymy buzie, czyli zabawy logopedyczne dla dzieci*”, „*Wierszyki ćwiczące języki, czyli rymowanki logopedyczne dla dzieci*”, „*Zeszytowy trening mowy, czyli ćwiczenia logopedyczne dla dzieci*”.

18.

Agnieszka Rosa

Orticus Centrum Terapii Widzenia i Rozwoju

Terapia ręki oraz Zintegrowany trening pisania SIhand® jako forma wspomagania rozwoju dziecka

Terapia ręki to zagadnienie interdyscyplinarne obejmujące wiedzę z różnych dziedzin. Tak szerokie podejście pozwala właściwie spojrzeć na sprawność ręki, czynniki zaburzające jej pracę oraz umożliwia uchwycenie trudności z jakimi boryka się dziecko. Terapia ręki obejmuje zestaw optymalnie dobranych ćwiczeń zależnych od stwierdzonego problemu, które nie obejmują samej ręki to zestaw optymalnie dobranych ćwiczeń zależnych od stwierdzonego problemu, które nie obejmują samej ręki. Nasze ręce powiązane są z tułowiem i zależą od tego co dzieje się w centralnej części naszego ciała. Takie podejście jest zgodne z neurofizjologicznym kierunkiem rozwoju dziecka. Kontrola nad ciałem rozwija się stopniowo, poczynając od głowy przechodząc w kierunku stóp, od osiągnięcia stabilizacji centralnej do sprawnego posługiwania się dłonią. Ruchy duże rozwijają się przed małymi, bardziej precyzyjnymi. W pozycji siedzącej prawidłowa stabilizacja zaczyna się już w stopach i we właściwym ich obciążeniu. Dzięki odpowiedniej pozycji stóp prawidłowo ustawia się miednica a optymalne ustawienie miednicy pozwala na lepszą stabilizację obręczy barkowej. W konsekwencji tych zależności ręka ma znacznie lepszą możliwość pracy. Zatem duże znaczenie w trakcie zajęć poprawiających funkcję ręki ma właściwie dobrana pozycja ciała. Nie bez znaczenia jest również stymulacja rozwoju dziecka zgodna ze wzorcami motorycznymi. Rozpatrując „pisanie” jako czynność czysto motoryczną można dostrzec określone prawidłowości posługiwania się ręką w korelacji z ciałem w poszczególnych grupach wiekowych a co z kolei można przyporządkować określonemu sposobowi trzymania narzędzia pisarskiego. Chwył pisarski jest bowiem umiejętnością złożoną i nie dotyczy wyłącznie samego sposobu trzymania narzędzia pisarskiego. Takie spojrzenie na to zagadnienie dało początek badaniom naukowym, prowadzonym z udziałem dzieci od 1,5 do 6 roku życia, na podstawie których ustalono wzorce grafomotoryczne.

Terapia ręki jest działaniem wielopoziomowym zatem obszarów oddziaływań jest kilka:

1. Poprawa sprawności ręki (trudności z posługiwaniem się rękoma, obniżony poziom wytworu dziecka, trudności z czynnościami samobsługowymi, obniżona koordynacją wzrokowo- ruchową)
2. Nieprawidłowy chwyt pisarski (nieprawidłowy sposób trzymanie narzędzia pisarskiego, zazwyczaj wynika to z zaburzonego wzorca grafomotorycznego, który obejmuje całe ciało; męczliwość ręki)
3. Odzyskanie utraconych funkcji (po wypadkach, nagłych stanach chorobowych w wyniku których pacjent traci wcześniejsze umiejętności manualne)

Zintegrowany trening pisania SIhand® zakłada:

- Stymulowanie rozwoju dziecka zgodnego z neurofizjologicznymi prawami rozwoju
- Rozwijanie prawidłowych wzorców ruchu z zakresu dużej oraz małej motoryki

- Rozwijanie prawidłowego wzorca ruchu czynności grafomotorycznych
- Analizę rozwoju senso- motorycznego
- Analizę funkcji pisania
- Terapię ręki
- Trening funkcji pisania
- Korekcję nieprawidłowego chwytu pisarskiego

Korekcja nieprawidłowego chwytu pisarskiego obejmuje:

- Dokładną diagnostykę motoryki dużej
- Ocena poziomu rozwoju małej motoryki
- Analiza wzorca motorycznego funkcji pisania
- Określenie rozbieżności w funkcji pisania w odniesieniu do normy
- Dostosowanie ćwiczeń do określonych rozbieżności
- Budowanie prawidłowego wzorca pisania